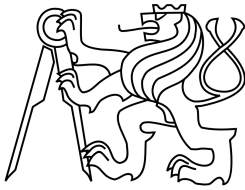

Testování modelů a jejich výsledků

Jak moc můžeme věřit tomu, co jsme se naučili?

Osnova

- ❖ Úvod

- ❖ Trénovací, Testovací a Validační datové soubory
 - ◆ Práce s nebalancovanými daty; ladění parametrů

- ❖ Křížová validace (Cross-validation)

- ❖ Porovnání různých schémat pro dobývání znalostí

<#>

2

Úvod

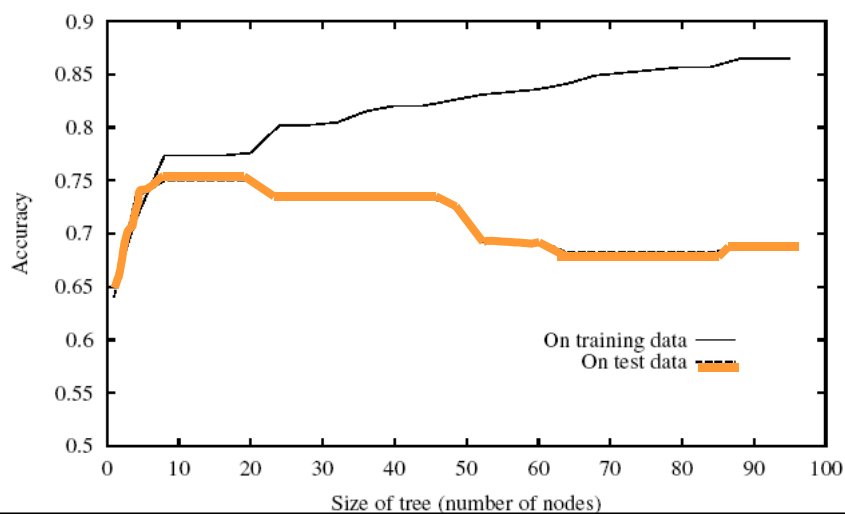
- ❖ Jak dobře předpovídá (klasifikaci) model, který jsme vytvořili?
- ❖ Chyba, s jakou model klasifikuje na trénovacích datech *není* dobrým odhadem pro chování modelu na dosud neznámých datech
 - ◆ **Q: Proč?**
 - ◆ A: Nová data **nebudou přesně stejná** jako ta použitá pro učení!
- ❖ **Přeučení** (overfitting) – na trénovacích datech můžeme vytvořit model s libovolně malou chybou! Ale testování takového modelu na nových datech obvykle dává špatné výsledky!

<#>

3

† Přeučení

❖ Necht' H je prostor hypotéz. Hypotéza $h \in H$ je **přeučená**, pokud existuje jiná hypotéza $h_1 \in H$ taková, že na trénovacích datech má sice h přesnost vyšší než h_1 , avšak na celém prostoru instancí (nebo na testovacích datech) je h_1 přesnější (úspěšnější) než h

Toto je často pozorovaná vlastnost zkonstruovaných stromů.

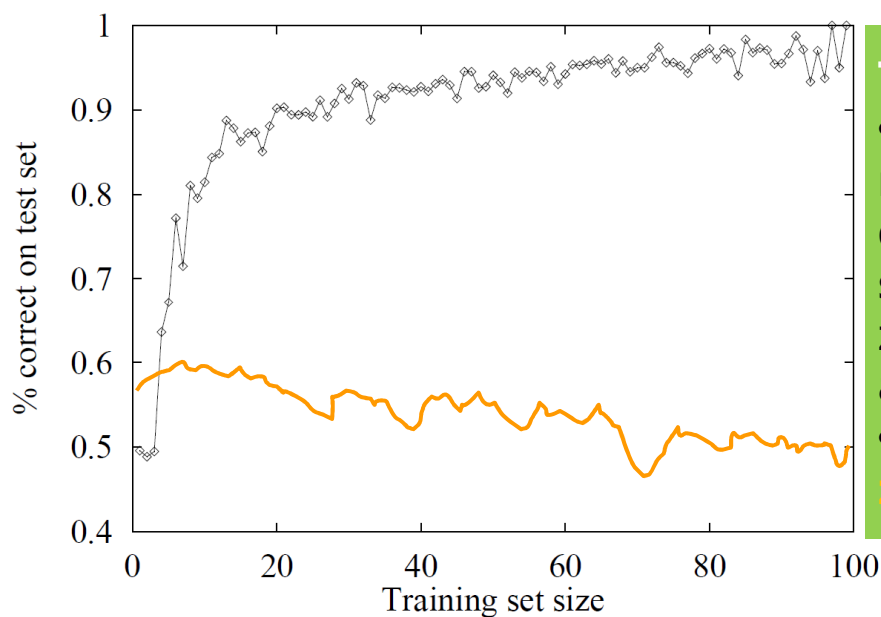
Jak složité stromy je rozumné zde konstruovat?

Relativní chyba klasifikátoru

- ❖ Velmi přirozenou mírou je relativní chyba (*error rate*) vypočtená přes všechny uvažované instance :
 - ◆ *Úspěch (success)* : model pro danou instanci model určí správnou třídu
 - ◆ *Chyba* : model pro instanci určí třídu špatně
 - ◆ **Relativní chyba**: procentuální podíl chybných instancí vůči mohutnosti celé uvažované množiny instancí
- ❖ *Chyba na trénovacích datech* je příliš optimistický odhad!
 - ◆ I náhodně vygenerovaný konečný soubor dat lze totiž popsat nějakým modelem (třeba samotnou výchozí tabulkou)

Křivka učení

❖ **Experiment:** Z dostupných klasifikovaných dat D vybereme podmnožinu pro trénování $Training \subset D$ a zbytek použijeme pro testování $Test = D - Training$

Tento průběh:

- potvrzuje, že rozhodování v datech lze skutečně popsat zvoleným typem algoritmu,
- **toto naopak zpochybňuje ...**

Jak se hodnotí vzniklý model?

❖ **Míry obvykle používané** k hodnocení modelů:

- ◆ **Klasifikační přesnost** (Classification Accuracy)
- ◆ **Senzitivita** či **specifická** klasifikačního algoritmu
- ◆ **Celková cena chyby** – v případě, že cena různých typů chyb je různá (použití „drahé“ vyšetřovací metody)
- ◆ **Zdvih** (lift): *kolikrát se zvýší spolehlivost oproti „průměru“*
- ◆ **ROC křivky**
- ◆ Celková chyba (odchylka) v případě predikce numerických hodnot (při regresi) – např. součet čtverců (nebo abs. hodnot) odchylek od skutečné hodnoty

❖ Jak moc se můžeme spolehnout na výsledky predikované modelem ?

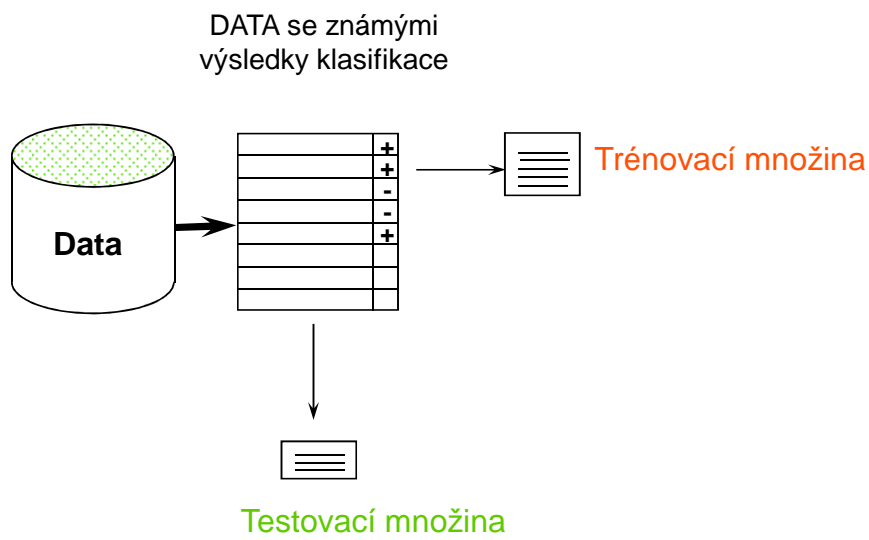
<#>

7

Hodnocení pro "ROZSÁHLÁ" data

- ❖ Máme-li hodně dat (tisíce instancí), které obsahují pro každou třídu dostatek vzorků (stovky instancí), pak stačí provést jednoduché testování:
 - ◆ Rozděl výchozí data náhodně do 2 množin: **trénovací** (asi 2/3 dat) a **testovací** (zbytek, tedy asi 1/3 dat)
 - ◆ Vytvoř klasifikační model nad *trénovací množinou* a proved' hodnocení (např. pomocí relativní chyby) na *testovací množině*.

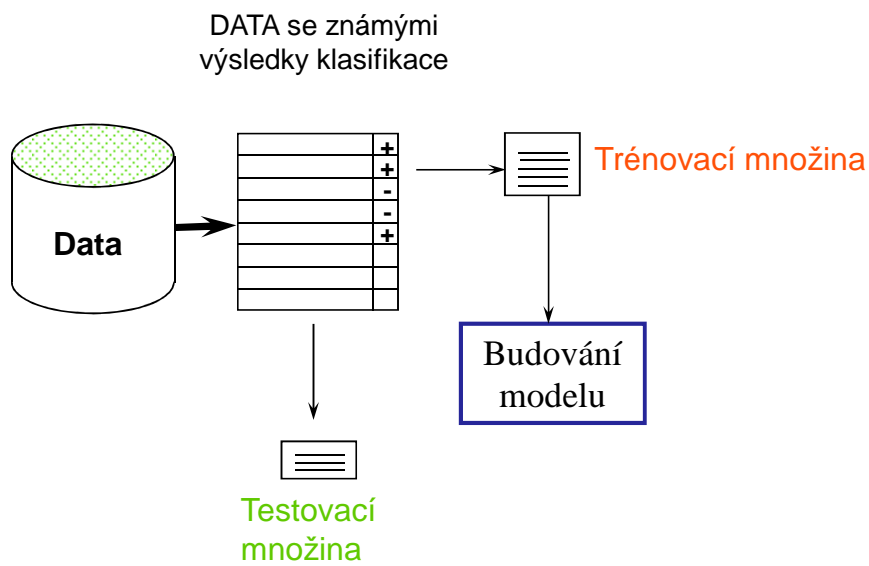
Klasifikace - krok 1: Rozděl data na trénovací a testovací množinu

<#>

9

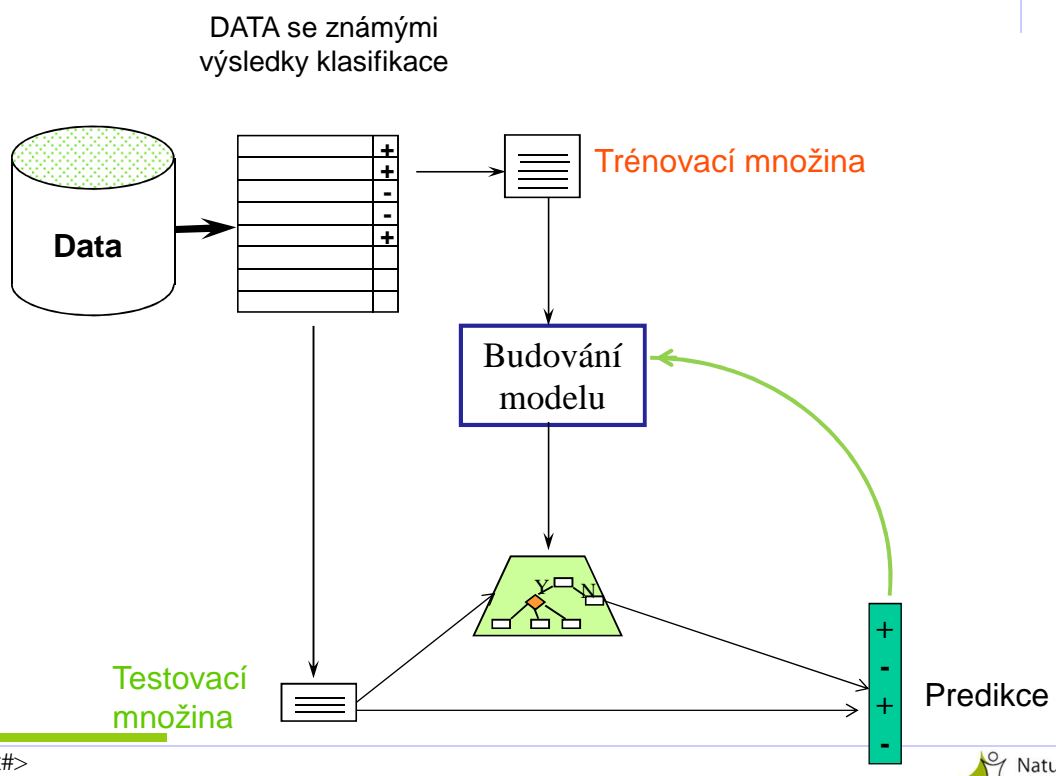
Klasifikace - krok 2: Vytvoř model na trénovacích datech

<#>

10

Klasifikace - krok 3: Otestuj model na test. datech (a případně zkus vytvořit jiný)

Co s nerovnoměrným zastoupením tříd (*unbalanced data*)?

- ❖ Často máme data s nerovnoměrným zastoupením tříd
 - ◆ Únik zákazníků: 97% zůstane, 3% odchází (za měsíc)
 - ◆ Lék.diagnóza: 90% zdravých, 10% nemocných
 - ◆ eCommerce: 99% nekoupí, 1% koupí
 - ◆ Bezpečnost: >99.99% cestujících nejsou teroristé

- ❖ Obdobně v případě klasifikace do více tříd.

- ❖ Model klasifikující do **majoritní třídy** bude dávat nízkou relativní chybu. **Ale není vůbec užitečný!**

<#>

12

Vyvážení nevyvážených dat

❖ Klasifikace do 2 tříd: vytvoř **vyvážené** (*BALANCED*) **soubory dat na trénování** (vytvoření modelu) i na **testování**.

- ◆ Vyber náhodně potřebný počet instancí klasifikovaných do minoritní třídy
- ◆ a doplň je stejným množstvím náhodně vybraných instancí z majoritní třídy

❖ Zobecnění postupu "vyvážení" pro více tříd

- ◆ Je nutné zajistit, aby v trénovací i testovací množině byl **počet instancí** pro každou třídu **zhruba vyrovnaný**

<#>

13

† Poznámka k ladění parametrů

- ❖ Někdy učení modelu postupuje ve 2 krocích:
 - ◆ **Krok 1:** navrhne základní strukturu (např. rozhodovací strom)
 - ◆ **krok 2:** optimalizuje parametry zvolené struktury (který pak prořeže)
- ❖ Testovací model musí vzniknout tak, že *nijak nejsou použita* trénovací data! A to ani pro ladění parametrů!
- ❖ V tomto případě by korektní procedura měla používat 3 nezávislé množiny dat: **data pro učení** (rozdělená na **trénovací, validační**) a **testovací**
 - ◆ **Validační data** slouží k optimalizaci parametrů (např. prořezání stromu)

Jak se vyhnout přeučení?

- ❖ Jak zvolit správnou velikost stromu?
- ❖ **Jak takový strom získat?**
 1. Zastavit růst stromu dřív než jsou vyčerpána všechna trénovací data
 2. **Prořezávání hotového stromu** – ukazuje se jako zvlášť užitečné!
Volba vhodného prořezání pomocí **validační množiny dat** (vybraná nezávisle, tedy bez náhodných vlivů případně přítomných v trénovacích datech).
- ❖ **Algoritmus pro následné prořezávání podle „redukce chyby“:**
 - ◆ Vyberte uzel, odstraňte podstrom, v něm začínající a přiřadte většinovou klasifikaci.
 - ◆ Pokud se chyba na validačních datech zmenšila proveďte uvedené proříznutí (ze všech možností vyberte tu s největším zlepšením).

<#>

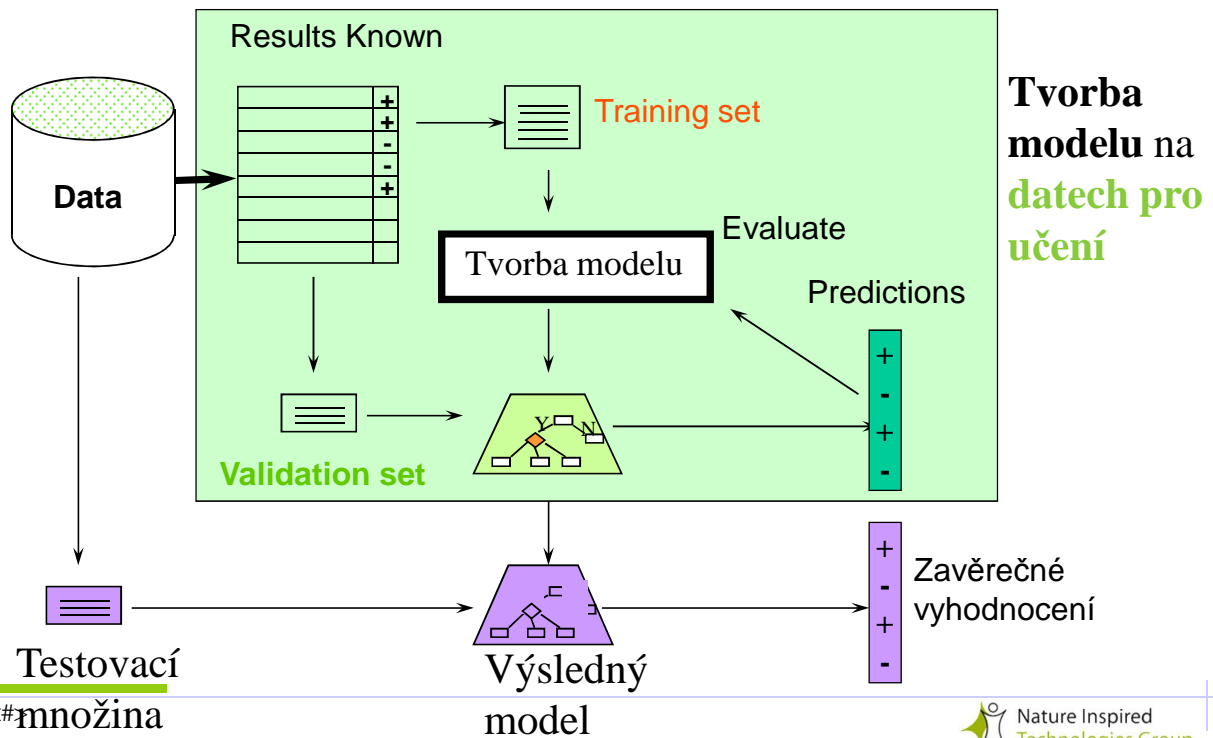
Jak co nejlépe využít dostupná data ?

❖ Po ukončení evaluace je možné použít *VŠECHNA DATA* pro budování výsledného klasifikátoru

❖ **Obecně:**

- ❖ Čím větší je trénovací množina, tím je lepší klasifikátor (úměra však není lineární)
- ❖ Čím větší je testovací množina, tím kvalitnější je odhad průměrné chyby.

Klasifikace: dělení na množiny trénovací, validační a testovací

17

Odhad budoucího výkonu modelu

❖ Necht' je odhad relativní chyby (na testovacích datech) roven 25%. Jak to bude při reálném testování?

◆ Záleží na množství testovacích dat.

❖ Predikce na test.datech je podobná házení „cinknutou“ mincí (!).

◆ „**Hlava**“ je „shoda mezi třídou skutečnou a tou, která je předpovězena modelem“, „**znak**“ je „neshoda ...“

❖ Statistika nazývá takovou posloupnost nezávislých jevů **Bernoulliho proces**, pro který statistická teorie nabízí **konfidenční intervaly**, které odhadnou odpovídající skutečnou hodnotu chyby (= hodnocení **p** , jak je mince *cinknutá*) !

Konfidenční intervaly

- ❖ **Význam:** Úspěšnost klasifikace p leží uvnitř nějakého specifického intervalu s určitou mírou důvěry.
- ❖ **Příklad 1:** $S=750$ správně klasifikovaných příkladů pro $N=1000$ instancí
 - ◆ Odhad relativní úspěšnosti klasifikace: 75%
 - ◆ Jak spolehlivý je tento odhad relativní úspěšnosti klasifikace p ?
 - ❖ Odpověď: S pravděpodobností 80% je $p \in [73.2, 76.7]$
- ❖ **Příklad 2:** $S=75$ a $N=100$
 - ◆ Odhad relativní úspěšnosti klasifikace: 75%
 - ◆ S pravděpodobností 80% je $p \in [69.1, 80.1]$

Řešení pro "malé soubory" dat

- ❖ Metoda zádrže (*holdout*) si ponechá určitou část dat pro testování a zbytek použije na trénování
 - ◆ Obvykle: 1/3 na testování, zbytek tvoří trénovací množinu
- ❖ Výsledné trénovací a testovací množiny nemusí být dostatečně reprezentativní v případě malých či nevyvážených souboru data.
 - ◆ Např. máme-li jen málo (nebo žádné) instance některé třídy – řeší to vytvoření **vyváženého** (*ballanced*) **vzorku**

<#>

20

Vyhodnocení na "stratifikovaném vzorku"

- ❖ **Stratifikovaný náhodný vzorek** musí respektovat i zastoupení vrstev, které jsou relevantní pro studovanou úlohu. *Např.* při studiu tělocvičných aktivit je třeba zohlednit např. věk, pohlaví a sociální status. Náhodný vzorek pak musí vznikat v každé příslušné vrstvě zvlášť !
- ❖ **Stratifikovaný vzorek**: *pokročilá verze vyvažování dat*

<#>

21

Metoda opakované zadržé (repeated holdout)

- ❖ Odhad pomocí zadržé může být upřesněn tím, že se proces vícekrát opakuje s různými vzorky
- ❖ Metoda opakované zadržé:
 - ◆ V každé iteraci je určitá část dat náhodně vybrána jako trénovací (s využitím stratifikace, je-li třeba)
 - ◆ Relativní chyby všech iterací se zprůměrují - výsledek je **celková relativní chyba**
- ❖ Ale pozor: různé testovací množiny se mohou překrývat.
Lze se tomu vyhnout?

Křížová validace (cross-validation)

- ❖ *k-ární křížová validace* zamezuje překrývání testovacích množin
 - ◆ Krok 1: data jsou rozdělena do k disjunktních podmnožin stejné velikosti
 - ◆ Krok 2: Každá podmnožina je použita právě jednou pro testování modelu vzniklého ze zbylých dat
- ❖ Často se ještě předem jednotlivé podmnožiny stratifikují
- ❖ Odhad chyby zvoleného modelu se pak získá jako průměr chyb pro jednotlivé testovací množiny

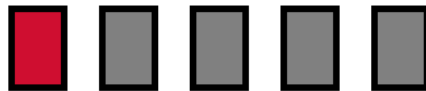
† Příklad na křížovou validaci:

— Rozděli data do skupin (folds) stejné velikosti

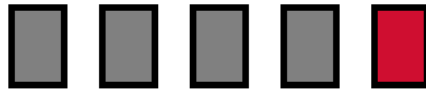

— Zadrž jednu skupinu na testování a zbytek použij pro trénování

Test

Opakuj

<#>

24

Ještě o křížové validaci

- ❖ Standardní postup vyhodnocení: **stratifikovaná 10-násobná** (ten-fold) **křížová validace**
- ❖ Proč 10? Empirická zkušenost ověřená na řadě experimentů: odhady z této volby bývají velmi dobré!
- ❖ Stratifikace pak ještě zmenšuje variabilitu odhadu
- ❖ **Další vylepšení:** opakovaná stratifikovaná křížová validace
 - ◆ Např. opakuj 10x křížovou validaci se základem 10 (10-násobná KV) a zprůměruj výsledky

Křížová validace „vynech 1“

❖ „vynech 1“:

(zvláštní případ křížové validace):

- ◆ Necht' počet skupin = počet výchozích dat
- ◆ T.j., pro n výchozích instancí, vytvoř n X klasifikátor (z trénovacích dat o rozsahu $n-1$)

❖ Vlastnosti:

- ◆ Optimální využití dat (důležité pro malé soubory)
- ◆ Nepoužívá náhodné vzorkování
- ◆ **Nevýhody:**
 - ❖ **výpočetně náročné** (výjimkou jsou některé neuronové sítě)
 - ❖ **Stratifikace:** nelze žádným způsobem zajistit!

KV „Vynech 1“ a stratifikace

- ❖ **Velmi hrubý odhad chyby** - viz následující *extrémní příklad*:

Mějme výchozí soubor dat D se sudým počtem instancí 150, pro které je zvolena klasifikace NÁHODNĚ (ale pevně), a to tak, že $|D^+| = |D^-|$.

Na každé trénovací skupině necht' je vybrán ten model, který predikuje majoritní třídu. Jaká bude jeho úspěšnost?

- ◆ Při 10-násobné křížové validaci bude asi 50%.
- ◆ Jaký bude výsledek křížové validace „Vynech 1“?

<#>

27

Metoda „bootstrapping“

- ❖ KV pracuje se vzorkováním *bez navracení* (*without replacement*)
 - ◆ Je-li určitá instance jednou vybrána do jedné skupiny, nemůže být vybrána podruhé do jiné
- ❖ *Bootstrapping* vytváří trénovací množinu postupem s *navracením*. Mějme na začátku n instancí dat
 - Vytvoř **skupinu n instancí** tak, že budeš vybírat z výchozí množiny dat n krát s *navracením*
 - Právě vybraná skupina se stane trénovací množinou.
 - Data z původní množiny, která nejsou v trénovací množině, tvoří **testovací** množinu.

<#>

28

Jiný název: „0.632 bootstrap“

- ❖ Zdůvodnění pro výchozí množinu s n instancemi
 - ◆ **Konkrétní instance** má pravděpodobnost $(1-1/n)$, že *nebude* vybrána do trénovací množiny
 - ◆ Tedy pravděpodobnost, že tato konkrétní instance se dostane do testovací množiny je:

$$\left(1 - \frac{1}{n}\right)^n \approx e^{-1} = 0.368$$

- ◆ Z toho vyplývá, že trénovací data budou obsahovat asi 63.2% instancí

Odhad chyby a bootstrapping

- ❖ Odhad chyby z testovacích dat, kterých je jen 36,8 %, je velmi pesimistický!
- ❖ Proto se doporučuje tento odhad upřesnit tím, že se kombinuje s odhadem z trénování

$$err = 0.632 \cdot e_{\text{test instances}} + 0.368 \cdot e_{\text{training instances}}$$

s tím, že resubstituční chyba (z trénovacích dat) má nižší váhu než chyba na testovacích datech!

- ❖ **Další upřesnění:**

Celý proces „bootstrapping“ se několikrát opakuje a výsledky zprůměrní

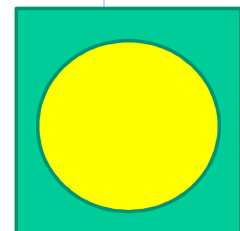
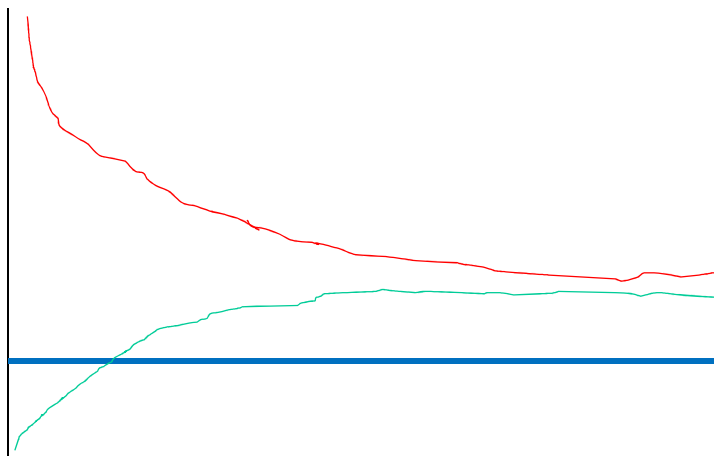
<#>

30

Co prozradí křivka učení?

Experiment: Uvažujme data na obr. a modely ve tvaru stromu o málo uzlech.

Jak bude vypadat křivka učení?

Testovací data

Trénovací data

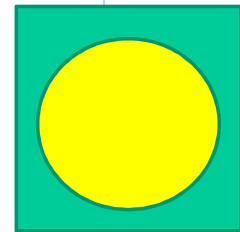
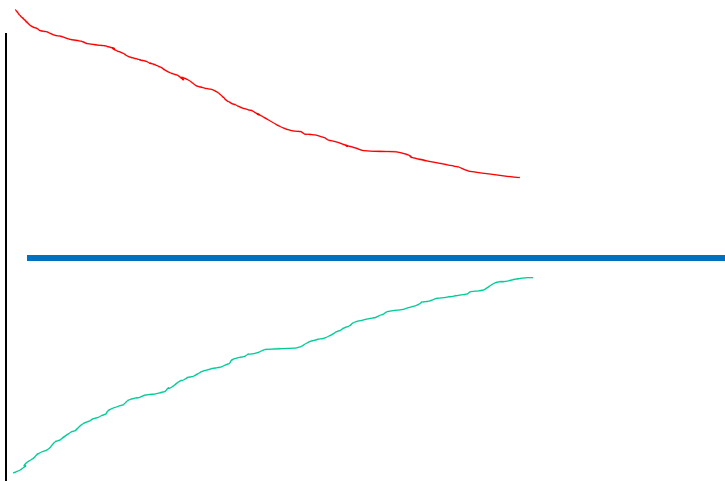
Požadovaná přesnost

Model má vysoký bias – pomohlo by víc atributů

<#>

Co prozradí křivka učení?

Pokud naopak křivka učení vypadá takto, svědčí to tom, že ke zlepšení výkonnosti by přispělo získání nových dat

Testovací data

Trénovací data

Požadovaná přesnost

Model má vysokou varianci

<#>

Která ze 2 metod DM je lepší?

❖ Častá otázka!

Odpověď: obecně nelze posoudit! Záleží na úloze!

❖ **Přirozený postup** pro jednoduché srovnání úspěšnosti 2 různých metod: srovnej odhady chyb obou modelů při 10-nás. KV nad týmiž daty!

❖ **Problém?** Rozptyl v získaných hodnotách. Ten lze snížit při použití opakované KV, např. 10X:

- ◆ Výsledky prvního klasifikátoru jsou $\mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_{10}$
- ◆ Výsledky druhého klasifikátoru jsou $\mathbf{y}_1, \dots, \mathbf{y}_{10}$

❖ Zajímá nás rozdíl mezi oběma průměry. **Je zjištěný rozdíl statisticky signifikantní?**

Testy významnosti (*significance*)

- ❖ **Test významnosti** podává informaci o tom, jak moc můžeme důvěřovat tomu, že mezi oběma veličinami je skutečně rozdíl!
- ❖ *Nulová hypotéza*: mezi oběma veličinami **NENÍ** rozdíl
- ❖ *Alternativní hypotéza* : rozdíl mezi oběma veličinami **JE**
- ❖ Test významnosti kvantifikuje to, jak moc naše experimenty potvrzují to, že máme zamítnout nulovou hypotézu

- ❖ ***Tento problém řeší Studentův párový t-test !***

* Studentův párový t-test

Princip vychází z následující úvahy pro výsledky x_1, x_2, \dots, x_k a y_1, y_2, \dots, y_k získané při testování dvou modelů pomocí k násobné KV

❖ Máme-li dostatek vzorků, pak by průměr měl mít normální distribuci

♦ m_x a m_y jsou příslušné průměry

♦ Odhad pro rozptyl průměrů je σ_x^2/k a σ_y^2/k

$$\frac{m_x - \mu}{\sqrt{\sigma_x^2 / k}}$$

❖ Kdyby μ_x a μ_y byly skutečné hodnoty průměrů nad oběma modely, mělo by jít o **normální rozdělení** s průměrem 0 a rozptylem 1

$$\frac{m_x - \mu_x}{\sqrt{\sigma_x^2 / k}} \quad \frac{m_y - \mu_y}{\sqrt{\sigma_y^2 / k}}$$

William Gosset, Born:1876 in Canterbury; Died: 1937 in Beaconsfield, England

Obtained a post as a chemist in the Guinness brewery in Dublin in 1899. Invented the t-test to handle small samples for quality control in brewing. Wrote under the name "Student".

*Studentovo rozložení

- ❖ Pro malé vzorky o k prvcích ($k < 100$) má průměr *Studentovo rozložení o $k - 1$ stupních volnosti*
- ❖ Meze spolehlivosti:

9 stupňů volnosti

Pr[$X \geq z$]	Z
0.1%	4.30
0.5%	3.25
1%	2.82
5%	1.83
10%	1.38
20%	0.88

normální rozložení

Pr[$X \geq z$]	z
0.1%	3.09
0.5%	2.58
1%	2.33
5%	1.65
10%	1.28
20%	0.84

<#>

36

* Distribuce rozdílů

- ❖ Necht' $m_d = m_x - m_y$
- ❖ Rozdíl průměrů (m_d) má rovněž Studentovo rozložení s $(k-1)$ stupni volnosti
- ❖ Necht' σ_d^2 je rozptyl rozdílů
- ❖ Standardizovaná verze m_d se nazývá t -statistika:

$$t = \frac{m_d}{\sqrt{\sigma_d^2 / k}}$$

- ❖ Veličina t se používá pro realizaci t -testu

<#>

37

*Průběh testu

1. Zvol hladinu významnosti α
 - ◆ Je-li rozdíl signifikantní na hladině $\alpha\%$, pak s pravděpodobností $(100-\alpha)\%$ lze rozdíl prohlásit za významný
2. Sniž hladinu významnosti na polovinu (protože test je párový „2-tailed“)
 - ◆ Tj. skutečný rozdíl může být **+ve** nebo **-ve**
3. Najdi hodnotu z odpovídající $\alpha/2$
4. Když $t \leq -z$ nebo $t \geq z$, můžeme rozdíl prohlásit za významný
 - ◆ Tj. Nulovou hypotézu lze zamítnout!

<#>

38

* Nepárová pozorování

- ❖ Pokud odhady KV jsou získány z různých randomizací, nepovažují se za párové!
(stačí např. když se pro jeden model používá k -násobná KV a pro druhý j -násobná KV)
- ❖ V takovém případě používáme *nepárový* t-test s **$\min(k, j) - 1$** stupni volnosti
- ❖ Výsledná t -statistika

$$t = \frac{m_d}{\sqrt{\sigma_d^2 / k}} \quad \Rightarrow \quad t = \frac{m_x - m_y}{\sqrt{\frac{\sigma_x^2}{k} + \frac{\sigma_y^2}{j}}}$$

<#>

39

*Interpretace výsledků

- ❖ Všechny naše odhady z KV vycházejí z výsledků získaných na témže souboru dat
- ❖ Tedy test říká pouze, jestli existuje rozdíl pro *úplnou (complete) k-násobnou* KV na tomto souboru dat
 - ◆ Úplná *k-násobná* KV generuje všechna možná disjunktivní pokrytí dat vedoucí ke *k* skupinám a průměruje získané výsledky
- ❖ Ideálně by bylo nejlépe používat různá data pro získání každého *k-násobného* KV odhadu v testu

- ❖ **t-statistika je pro DM velmi užitečná!!!**

<#>

40

Shrnutí:

- ❖ Jsou-li k dispozici ROZSÁHLÁ data, rozdělí se na disjunktní **trénovací, testovací a validační podmnožiny**
- ❖ Nevyvážená data je nutné vhodně upravit
- ❖ Křížová validace je zvláště vhodná pro MALÉ objemy dat
- ❖ Je nutné dbát, aby testovací data NEBYLA použita pro ladění parametrů metody – k tomu slouží data validační
- ❖ **Především je třeba se vyhnout přeučení (*overfitting*) !**

Dopručená literatura

- ❖ Petr Berka: ***Dobývání znalostí z databází***, Academia, Praha 2003
- ❖ Kap.11 *Strojové učení v dobývání znalostí* (F. Železný, J. Kléma, O. Štěpánková) v ***UI*** (4)
- ❖ V. Mařík, O. Štěpánková, J. Lažanský: ***Umělá inteligence*** (4), Academia, Praha 2003
- ❖ I.H. Witten, E. Frank, M.A. Hall: ***Data Mining: Practical Machine Learning Tools and Techniques*** (Third Edition), 3rd edition, Morgan Kaufmann 2011

<#>